

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, Sive Institutiones & Praxes Tum Vitæ, tum Officii Pastoralis

Musart, Charles

Monachii, 1654

Quædam particularia circa infirmos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41616

130 *Institutionum Pastoralium*
ueris peccatum aliquod poenitentis,
de quo loqui te oporteat, significa-
unde vel quomodo id nôris; ne ve-
nias in suspicionem reuelatæ confes-
sionis. Si quispiam te interroget de
auditis in confessione: nega, pernega,
te quicquam scire, adhibito etiam iu-
ramento, si opus est: nescis enim illa
ex notitiâ quadam humanâ, quæ sola
quæri potest, & reprehende tam im-
prudentem interrogationem: Sigil-
lum quidem non frangis, cum petis
à poenitente licentiam, vt cum eo de
confessione agere possis, & ipse spon-
te consentiat: sed, nisi graui de causa,
ne pete: nam ferè ruborem id incu-
tit, præsertim si vrgeas, cum negat.

SECTIO II.

Particularia quædam circa in-
firmos ac moribundos.

NVM: XXI.

*De preparandis infirmis ad non differen-
dam confessionem.*

Supra

Suprà monui generatim, confessiones esse excipiendas loco neque clauso, neque obscuro, id maximè curandum, cùm infirmi audiendi sunt, præsertim fœminæ, curandùmque, si fieri potest, vt aliquis sit præsens, qui non quidem audire, sed videre possit, quid agatur. Cauenda præterea leuitas omnis verborum, vel actionum: quia hoc tempore, & loco est periculosior. Inprimis pro concione, datâ, vel arreptâ occasione monendus populus, & præmuniendus, ne, in morbis nimiùm differant vocare Confessarium, aut confiteri; quâ ex re non pauci maximo cum salutis discrimine, vel moriuntur sine Sacramentis, vel ita serò suscipiunt, vt exiguum ex iis fructum referant.

Solet enim dæmon, in morbis præcipuè, peccatores fallacibus argumentis inducere; vt differendo, de die in diem procrastinent, atque ita, vel malè, vel minori suo bono è viuis

I 32 *Institutionum Pastoralium*
eripiantur. Fallaciæ autem sunt hæc,
quas derege adhuc sanis, ne infirmi se
decipi à dæmone patiantur. Igitur
initio morbi hæc obtrudunt: nullum
adhuc mortis esse periculum; mole-
stiam frustra Sacerdoti esse creandam;
timidi esse animi, mortem tam pro-
cul positam pertimescere; cras viden-
dum, quid sit futurum. Ita primo
procrastinatur: die sequenti inuale-
scit morbus, aduocantur Medici, me-
dicinæ adhibentur, suggerit aliquis
ægro, an Confessarium Medicum ani-
mæ, an eiusdem medicinam con-
fessionem velit? non vacat, inquit,
iam, nec lubet: pharmaca me enecant,
cras erit melius: atque iterum pro-
crastinatur; interim malum cum die
augetur, corpus fit debilius, mens
languidior, iam cibi, iam hominum
vox & aspectus nauseam, & tædium
adferunt; caput, inquit, dolet, cor
palpitat, sinite me somnum, & quie-
tem capere, nemo me interpellat; at-
que

que ita sensim abitur à curâ animæ, & salutis longiùs, ad mortem verò propiùs; eò tandem deduxit ista procrastinatio. Has tu igitur dæmonis fraudes tam perniciosas tempestiuè aperi, simulque tartarei istius sophistæ argumenta, quæ infirmis obiicere solet, refutando dilue. Docebis itaque periculosum esse, expectare mortis ipsius periculum, Sacerdotibus molestum non fore, si temporì euocentur, negotiũ enim fore expeditius; non timidi, sed prudentis hominis esse, mortis periculum præuertere, vbi de salute æternâ agitur: rem committendam non esse incerto iactui alexæ, morbos sæpe fallere, & subito ingrauescere: coruorum vocem esse illam, *cras, cras*, Domini vocem, *hodie*: Confessarios & confessionem aptè conuenire cum Medicis, & medicinis; turpe autem esse Christiano, dum corpus curat, animam negligere, imò verò hanc ipsam incuriam animæ cor-

pori plurimum nocere : nam si conscientia remordet, si mens angitur peccatorum aculeis, si ex eo metus mortis, & iudicii animam turbat, & frangit, hi morsus, hi angores, hi aculei, & anxii metus, ipso Medicorum iudicio, vim medicamentorum retundunt, atque impediunt, ideoque Medici infirmos soluto, & læto animo esse iubent: sed quomodo solutus, & lætus esse animus potest, si etiam ipse sit æger, & suis tormentis torqueatur?

Atque hæc pro concione valent: quæ sequuntur, tui priuatim erunt: muneris, tuæ curæ ac prudentiæ, prout res ferent. Cùm grauius est morbo iacere quenquam cognoueris, inquire, qui sit morbi, vel infirmus status. Quòd si aliquid periculi deprehendas, ad ipse infirmum, aut aliquem mitte, qui salutet, & his argumentis, quæ suprâ allata sunt, procrastinantem excitet, simulque fratres

des

des procrastinantium prudenter, & amicè refutet, vrgeatque confessionē. Idēque agere iubeantur domestici, quibus incumbit ea cura, cūm æger se negligit. Quòd si ipsi negligant, tunc pastorem age, ouiculam periclitantem quære, è faucibus lupi, qui iam imminet, eripe; iam modos habes, quibus id efficias. Maior erit cura adhibenda, & diligentius studium, si iam infirmus sit obstinatio, & maiori in periculo versetur; tunc enim omnis mora suspecta esse debet. Hic obiiciet ille; nunc serò esse, & propè actum, cerebrum diffluere in catarrhos, fauces strangulari, linguam hæere palato, memoriam esse turbatam, mentem confusam; velle quidem, sed nunc non posse. Tu contra ad hæc: abstine, mi bone vir, blasphemia ferè vox ista est, sanè hominis minùs de D E O sentientis: seriò age: dum adhuc spiras, spera; necdum est serò, satiùs iam, quàm nunquam: ca-
pitis

pitis, & linguæ satis est; vt possis saltem grauiora, quæ vel confuse menti occurrunt, paucis, confuse licet, expromas, si audiam, facile intelligam, neque ratio, nec Deus plus exigit, quàm morbus, & tempus hoc possit, confitere saltem aliquid, supplebo, aut tu ipse plura postea, cum poteris, absoluam interim ab omnibus, quod possum. Quid times? Sacramenta morbi vim non augent, nec infirmos mactant; quid vltra differs? Denique nihil omitte, quo persuadeas: iuuent inter hæc, breues precatiunculas ad DEVM interponere, quas te præeunte infirmus per partes recitet, dare osculandum Crucifixum, aquam lustralem aspergere, polliceri quietem maiorem, valetudinem corporis, si expediat; animæ salutem in tuto saltem locandam. His & similibus industriis sæpe contingit eos, qui respuebant, tandem ad saniora consilia ductos resipuisse. Subiiciam quædam postea cum

cum agetur de iuuandis moribundis, quæ ad hunc quoque locum faciant, in quo diutius nonnihil versor, quod hæc res maximi sit momenti, ex quo nimirum pendet æternitas.

NVM: XXII.

De peste, alioue contagioso morbo infectis.

Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis: hoc Christus docuit, & fecit. Idem à te, cum opus est, requirit officium, quod suscepisti. Opus autem est infirmis vel maximè Sacramentum pœnitentiæ, si fortè sint in statu peccati mortalis, etsi autem perfecta contritio ex vero Dei amore concepta peccatorem Deo reconciliare possit; tamen difficilior est illa, & rarior, quàm vt æternæ salutis discrimen exponi debeat periculo. Neque desunt ex prudentiâ, & arte medicâ, etiam in morbis contagiosis, imò pestiferis industriæ, & remedia, quibus vt eorum animas serues,

ues,

ues, te, & alios sanos conseruare possis, à Medicis hæc faciliora præscribuntur. Corpus nitidum sit, vestes tersæ, ne malum facilè adhærescat: aures, oculos, nares, os aceto forti, quale est ex floribus Sambuci, & c. abluere: stomacho non sis ieiuno: è collo sacculus pendeat cordi vicinus, in quo præseruatiua contineantur: similiter globulus sit in manu ita perforatus, vt in nares exspiret alexipharmaca, iuuant Angelica, Zedoaria, & c. Prudentia hæc etiam dicitur, ne subeas locum infectum, si ex limine, aut foribus, aut fenestrâ infirmum alloqui, & audire possis; si tecto subeundum, ne terreare; hîc enim plurimum apprehensio mali nocet, locus fumo idoneo purificetur, declina oris halitum, neque propiùs accede, & citò expedi: quare mone pœnitentem, esse tunc abundè satis, si pauca ex iis, quæ grauiùs conscientiam premunt, breuiter expromat, imò veniale

le aliquod peccatum, quod infamiam non creet, è vitâ priori fateri posse, si alii præsentés sint, qui remoueri non possint: imò verò suffecerit, vt saltem exhibeat signa doloris, & iis se peccatorem ostendat, petatque absolui, si aliud sine periculo infectionis, aut infamiae præstari non possit, paratúsque ille sit, cum licuerit, confiteri reliquas; imò absolueret etiam poteris præsens, licet ea signa coram te non dederit, si tamen à fide digno data fuisse acceperis.

Cum domum tuam redieris, vestem superiorem ad ignem iustra, aut muta, donec illam aquâ elueris. Vt minus periculi subeas, hortare sanos, qui sunt in loco infecto, vt foras prodeant, & aperto aëre confiteantur, priusquam corripiantur eadem lue. Suadendum idem aliis, si pestis viciniam infecerit; ita enim & ipsis, & Parocho consuletur. Video, mi Neo-Paroche, quid te angat: mortem times,

mes,

140 *Institutionum Pastoralium*
mes, ergo depone officium. Nolo, in-
quis; ergo perge animosè; præcaue ta-
men, quantum potes iis modis, quos
suggeri. Si vel sic moriêre, memine-
ris in Romano Martyrologio Sancto-
rum Martyrum numero accenseri eos,
qui pro iuuandis pestiferis vitam suam
expofuerunt.

NVM: XXIII.

De lethaliter vulneratis.

SI veneris ad læsum lethali vulne-
re; & Chirurgi, aut alii præfen-
tes, dum sanguinem sistunt, aut me-
dicamentum, ne statim expiret, ope-
rosè admouent, tibi nullam moram
permittant, vt excipere confessionem
possis: pete, vt vnum alterumue pec-
catum secretò iam aperiat breuissimè;
vel saltem signa det doloris, & desi-
derii confitendi, iisq; habitis, absolue:
deinde capta tempus, & plusculum
otii, vt si fieri possit, integrè confiten-
tem audias, & prout tempus feret, de
Viati-

Viatico, & extremâ Vnctione cura; imprimis autem age, ut iram ponat, offensam inimico condonet, Christi, Sanctorumque exemplo, sicut & ipse vult sibi à Deo ignosci: ita tamen, vt intelligat posse Iudici rem committi, modò id velit ex zelo iustitiæ, & boni publici, aut eorum, quorum id interest; non ex odio, & studio priuatæ vindictæ. Si ille, qui læsit, cupiat coram deprecari, Chirurghum, & rationem consule, an expediat; ne fortè bilis, aut alii humores ex aspectu, & verbis illius commoti vulnus exacerbent, & exulcerent animum: fortè satis fuerit, & tutius, per virum aliquem Ecclesiasticum, eius, qui læsit nomine, istud peragi, & læso id satis esse debet.

NVM: XXIV.

De periclitantibus, præsertim ex partu.

MOne populum, vt qui periculofam navigationem, vel prælium, vel periculum contagionis subeunt: itém-

itém-

itēmq; prægnantes tempeſtiuè ſibi de Sacramento confessionis, & Eucharistiæ prouideant, priusquàm grauiùs laborent; præſertim ex primo partu, qui ſolet eſſe periculoſior: quòd ſi id neglexerint, aut in discrimine conſtitutæ uelint ruruſum confiteri, adeas: quòd ſi faminae, quæ obſtetricantur, ita impediunt, ut conſitentem audire non poſſis, uel res ipſa non patiatu, contentus ſis, pro abſolutione, ut ſigna doloris, & deſiderium conſitendi, aut aliquod peccatum explicent, remotis iis, qui neceſſarii non ſunt, iis uerò, qui abeſſe non poſſunt, monitis, ut oculos aurèſq; contineant, & quo caſu aliquid intellexerint, ſigillum confessionis religioſè ſeruent. quòd idem dici debet de peſtiferis, & uulneratis, de quibus paulò antè. Iuant parturientes in periculo reliquiæ Sanctorum illis applicatæ, & uota ad Deum Matrem, & alios Sanctos conceptas non oberit conſuluiſſe.

NVM:

NVM: XXV.

De morientibus excommunicatis, Usurariis, Concupinariis.

PER Tridentinum in probabili periculo mortis siue articulo, absolueres potes quemcunq; ab omnibus casibus; quamuis alioquin Episcopo, vel Papæ reseruat sine onere, vt postea se sistant Superiori pro Sacramentali absolutione: ideóq; absolvere etiam potes ab omni excommunicatione, vt validè, & licitè absolvere possis à peccatis: curandum tamen, vt si pars sit læsa, damna prius compenset, & re ipsa satisfaciat, quo optimo modo fieri possit; si non potest, absolue; ad impossibile enim nemo tenetur: valent ista maximè, si excommunicatio sit publica. admoneatur tamen semper excommunicatus, vt quàm primum conualuerit, & commodè poterit, sistat se per se, vel alium ei, à quo alioquin erat extra mortis articulum
absol-

absoluendus, quod nisi fecerit, sciat se reincasurum in eandem excommunicationem. In criminibus præterea horrendis, ut falsarii, incendiarii, & similibus casibus Bullæ Coenæ, percussoribus Clericorum, exigatur iuramentum, quòd eadem postea non comitet, siue quòd in posterum parebit Ecclesiæ; in casibus Bullæ præterea iure de satisfaciendo parti læsæ.

De usurariis par ferè est ratio, præsertim publicis; priusquam absolvas, restituant: si non possunt, dent competentem cautionem fideiussoriam, aut pignoratitiam coram Notario; ut ea Episcopo, vel cuius intererit, consignari possit: quòd si neque hoc possit præstare, promittant se, per se, si possint, aut hæredes, quantum poterunt, facturos.

Iam verò si Concubinarius audiendus sit, dimittat prius concubinam: si autem absque scandalo iam non possit, aut rationabilis causa excuset,

cusset, promittat saltem proximâ occasione id se facturum, idque curet significari iis, qui crimen nôrunt, ne scandalizentur: deinceps verò neq; illa sola cum illo sit, neque familiariter conuerferur, & vtriusq; animus ita sit constitutus, vt consentire in aliquod peccatum nolint; atque, vt non consentiant, velint precibus, aliisque remedijs se contra tentationes tueri. Si verò concubina, aut mulier peccatrix incidat in morbum, tuto loco separetur, caueaturque, vt nemo suspectus accedat.

NVM: XXVI.

Deiis, qui amplius loqui non possunt, adhuc tamen retinent usum rationis.

QVando moribundus iam linguæ usum perdidit, videtur tamen adhuc compos mentis, & audire, vel aduertere, quæ dicuntur; imprimis per te, vel alium potiùs, cuius voci

G assue-

146 *Institutionum Pastoralium*
assueuerit, monendus est adesse Sa-
cerdotem, à quo possit absolui, no-
minùs ac si loqui posset, modò det
ignum doloris, & voluntatis confite-
di ore, si possit, & facere velit, cum
poterit; quæ voluntas in Catholicis
facile præsumitur, cum moribundus
poenitentia signa edit. Is igitur, qui
ista monet, & deprehendit, ægrum
difficiliùs audire, admoueat se pro-
piùs ad aurem, & id distinctè, atque
explicatè significet: caueat tamen
ne auditum obtundat, aut infirmum
animum conturbet inconditis clamo-
ribus: ideo autem monendi sunt
præsentia & potestate Sacerdotis
quòd aliqui ignorent, se confiteri posse
se aliter, quàm ore, aut non aduertant
præsentem esse Sacerdotem, ideoque
petentibus, an velint confiteri, ab-
nuant, quasi dicerent, non possumus
loqui: similiter molestâ nimium vo-
ciferatione interpellati respicientis
vel reuuentis signa adhibent, quasi
dice-

dicerent, noli mihi obtundere, ni-
miùm molestus es.

Porro signa exigi, & dari possunt
nutu capitis, vel oculorum coniectu
in certam partem, v. g. Crucifixum,
vel imaginem B. Virginis, item tun-
sione pectoris, appensione manuum,
constanti, &c. Quando signa exhibi-
ta sunt, si mora, & locus patitur, in-
terroga de quibusdam peccatis breui-
ter, & accommodatè ad statum infir-
mi, quibus ipse annuat, si fecit: re-
nuat verò, si non fecit. Si numerum
exprimere opus sit, digitis significetur,
ita vt ceteri, si qui adsint, non
aduertant. Expedi signa doloris, &
voluntatis confitendi paulò antè alla-
ta, te præsente, exhiberi; si tamen id
iam fieri non possit, satis est, si exhi-
bita intellexeris à fide digno, siue ad-
huc præsens sit testis, siue iam absit; sed
tu non nisi præsens absolues, absolues
tamen, quia confessus est, quantum
potuit: atque hæc ex conciliis & ipso

148 . *Institutionum Pastoralium*
Rituali Rom: Pauli V. comunissimò
vfu plusquam satis constant. Diffic
lior est casus, qui sequitur.

NVM: XXVII.

*Deiis, qui neq; priùs in morbo vlla tali
signa expresserint, neq; iam exprimere
possunt, quòd ratione careant.*

CAsus non infrequens. Labitu
quis repentè in apoplexiam
aut ex equo, aut ex improviso le
thaliter vulneratur, neque petiti
confessionem, nec vllum doloris sen
sum exhibere potest, voce destitutus
& vfu rationis. Quid cum isto ho
mine ages? in eo necessitatis casu
absolui posse, & debere, præsertim
à Parocho, sub conditione, *si escapar*
eum, qui Catholicè vixerit eousque
& de quo non constet esse adhuc in ab
fectu ad peccatum mortale, docent et
professo non pauci, neque obscuri au
thores apud Dianam tom. 3. de Sa
cram. c. 8. & 9. inter ceteros citan
tur

tur Ioan. à Literatis Romæ approbatus à Magistro Sacri Palatii, & Rituale Archiepiscopatus Bononiensis : eandem sententiam tenent multi alii, quos fusè recitat Walterus Streuersdorff, S. Theologiæ Doctor, in suâ Lampade; passimque plurimi iam vsurpant. Petis, quid sentiam? Istud publicè non docerem, neq; tamen damnarem alios. Tu, qui Parochus es, in illa necessitate tuis provide, quantum, & quamdiu licet. Non dubitarem licere, si prudenter putes sensibilem aliquem dolorem præcessisse in ordine ad confessionem. Non expedit autem priorum Authorum sententiam populo in Concione euulgari: ne lentiores fiant in vocando sacerdote, persuasi se etiam sic absolui posse, cum linguæ, & rationis vsu caruerint. Verùm expedit eos scire, cum in eos casus inciderint, vt subito Sacerdotem vocent, posse tum eos iuuari Sacramentis, & iis modis, quos Sacerdotes nôrunt, saltem

G 3

extre-

extremâ Vnctione, quæ talibus negari non debet: deprehenduntur enim multi in eo errore, qui putent, Sacerdotes nihil ampliùs posse, cùm moriens linguâ, & ratione destituitur: qui error cùm periculosus sit, per te tolli debet.

De pœnitentiâ morientibus imponendâ, nihil est quod te moneam, res ipsa loquitur: si rationis sunt adhuc capaces, & morula patitur, impones saltem aliquam, ne Sacramentum maneat imperfectum: & quàm facilè, si ore non possint, corde saltem profertur has voculas *IESVS, MARIA,* aut *fiat voluntas tua,* aut *credo Deus meus in te, spero in tuâ passione, amo te ex corde meo super omnia?* neq; operosum erit formare signum Crucis, exosculari crucem, aut aliquid imponere in futurum, si conualuerint.

NVM:

NVM: XXVIII.

*De facultate dispensandi in nonnullis Ec-
clesia preceptis.*

REducitur hæc potestas ad potesta-
tem clauium : quare huc etiam
pertinet. Duo, aut tria sunt eius-
modi, circa quæ quibusdam ex iustis
causis aliquid potes, non tantum cum
causa euidentis est, declarando, & inter-
pretando legem non obligare; sed et-
iam cum nonnihil dubia, in iis dispen-
sando certis casibus; vt laborandi die
festo, diebus abstinentiæ comeden-
di cibos alioquin vetitos, sumendi duas
refectiones in die ieiunii; qui casus
frequentes sunt, ideoque etsi dispen-
sandi facultas resideat præcipuè in E-
piscopo, aut eius Vicario; si tamen
res vrgeat, vt adiri, aut consuli non
possit, ne animæ illaqueentur, cense-
tur ea potestas tibi communicari pro
casu saltem vrgente, modò causæ ra-
tionabiles subsint, vt necessitas, aut

G4

ingens

ingens utilitas communis plurium, vel priuata alicuius, ad laborandum in agris pro messe vel vindemiâ, cum res postulat, aut cum repente fit illuuius aquarum, aut cum hostis imminet, Pro usu autem carnium diebus prohibitis idem potes, si Episcopi auctoritas exspectari non possit; iudicium tamen Doctoris medici, aut morborum periti exquiri prius debet, quam dispenses: nam quibusdam morbis carnes nocent, aut parum profunt: si medicus absit, rationem in consilium voca, & age, quod suadet, neque sis in hoc genere durior.

Quoad duas refectioes in die ieiunii faciendas ex cibis quadragesimalibus, modò aliqua causa subsit laboris corporis, aut morbi, idem potes longè faciliùs, cum id non sit tantis, imò etiam si in loco præsens sit Episcopus, aut Vicarius, consuetudo, & usus alicubi id Parochis concessit.

Mulctam verò pecuniariam pro
tuis

tuis eiusmodi dispensationibus ne imponas in tuum lucrum; sordidum hoc est: faciliùs ferrem, si in aliquod opus pium sumptus moderatos pro personæ, & rei conditione iniungas, nec tamen recipies ad manum; sed alteri viro bono committes, ne in suspicionem auaritiæ venias. Quanquam author essem potiùs, si quid in locis, præsertim vbi ea præcepta minùs seruantur, exigendum sit pro præcepto opere, preces aliquas, aut pia opera alia, quàm pecuniam exigas, vt libertati saltem frœnum aliquod iniiciatur.

C A P V T IV.

Institutiones & industriæ circa Sacrificium, & Sacramentum Eucharistiæ.

S E C T I O I.

Circa Sacrificium.

N V M: I.

De obligatione ad Sacrificandum.

G 5**Sic**